

Αξιολόγηση του θεσμού του Ανοικτού Σχολείου (Ιούλιος 2015)

1. Ταυτότητα της Έρευνας

Ο θεσμός του Ανοικτού Σχολείου (Α.Σ.) εισήχθη πάνω σε πιλοτική φάση με Απόφαση του Υπουργικού Συμβουλίου (αρ.62.664 και ημερ. 28.9.2005). Το Υπουργείο Παιδείας και Πολιτισμού (Υ.Π.Π.) σε συνεργασία με τους Δήμους, τις Σχολικές Εφορείες και τους Γονείς προχώρησε στην οργανωμένη αξιοποίηση των σχολικών χώρων, από την ευρύτερη κοινωνία, για τη λειτουργία του Α.Σ.

Η παρούσα αξιολόγηση έχει διενεργηθεί από το Κέντρο Εκπαιδευτικής Έρευνας και Αξιολόγησης του Υπουργείου Παιδείας και Πολιτισμού και έχει εστιάσει στη διερεύνηση της εφαρμογής του Α.Σ. τόσο σε σχέση με τις διαδικασίες, όσο και σε σχέση με τους σκοπούς και τις επιδιώξεις του θεσμού, μέσα από τη διερεύνηση των απόψεων των εμπλεκομένων. Τα ερευνητικά ερωτήματα τα οποία η αξιολόγηση επιδίωξε να απαντήσει αφορούσαν (α) στις διαδικασίες σχεδιασμού, εφαρμογής και αξιολόγησης των προσφερόμενων προγραμμάτων, (β) στα προβλήματα που έχουν προκύψει, (γ) στα αποτελέσματα του Α.Σ., καθώς και (δ) στα κίνητρα συμμετοχής στο Α.Σ.

2. Μεθοδολογία

2.1 Δείγμα

Στην έρευνα συμμετείχαν οι συντονιστές, όλοι οι εκπαιδευτές και δείγμα από τους ενήλικες συμμετέχοντες στα δέκα Α.Σ. Για την επιλογή του δείγματος χρησιμοποιήθηκε η αναλογική στρωματοποιημένη τυχαία (με τυχαίους αριθμούς) δειγματοληψία (Παπαναστασίου & Παπαναστασίου, 2005).

2.2 Εργαλεία

Για τον ερευνητικό σχεδιασμό χρησιμοποιήθηκαν μικτές μέθοδοι έρευνας και συγκεντρώθηκαν τόσο ποσοτικά όσο και ποιοτικά δεδομένα. Συγκεκριμένα, χορηγήθηκαν δύο ερωτηματολόγια, ένα για τους εκπαιδευτές και ένα για τους ενήλικες συμμετέχοντες. Το ερωτηματολόγιο των εκπαιδευτών χορηγήθηκε σε όλους τους εκπαιδευτές και συμπληρώθηκε από 288 άτομα

(ποσοστό ανταπόκρισης 86%). Το ερωτηματολόγιο συμμετεχόντων χορηγήθηκε σε τυχαίο και αντιπροσωπευτικό δείγμα ατόμων και συμπληρώθηκε από 549 άτομα (ποσοστό ανταπόκρισης 90,1%). Επίσης, διενεργήθηκαν 9 ημι-δομημένες ομαδικές συνεντεύξεις με εμπλεκομένους (συντονιστές, εκπαιδευτές και συμμετέχοντες) για σκοπούς συλλογής επιπρόσθετων δεδομένων για την εφαρμογή του θεσμού.

3. Αποτελέσματα

Η παρούσα έρευνα ανέδειξε βασικά στοιχεία του σχεδιασμού, της υλοποίησης και της αξιολόγησης των προσφερόμενων μαθημάτων του Α.Σ. Πρωτίστως, φαίνεται να γίνεται αρκετά καλή ενημέρωση των δημοτών για τον θεσμό. Το περιεχόμενο των μαθημάτων καθορίζεται από τους εκπαιδευτές, σε συνεργασία με τους συντονιστές. Η πρόσληψη των εκπαιδευτών γίνεται με διαφορετικούς τρόπους στους διάφορους Δήμους (π.χ. μοριοδότηση υποψηφίων και συνέντευξη, αξιολόγηση των προσόντων μέσω των βιογραφικών τους, απευθείας ανάθεση σε άτομα τα οποία πληρούν τα κριτήρια). Η αμοιβή των εκπαιδευτών φαίνεται να μην διαφοροποιείται σημαντικά μεταξύ των δήμων, ούτε ανάλογα με το θέμα. Από τα δεδομένα της έρευνας διαφάνηκε ότι οι εκπαιδευτές έχουν την πείρα και τα προσόντα να διδάξουν το αντικείμενο των μαθημάτων τους, ακολουθώντας μια προσέγγιση που ευχαριστεί πολύ μεγάλο αριθμό συμμετεχόντων. Για τον καθορισμό μέγιστου και ελάχιστου αριθμού συμμετεχόντων, καθοριστικό ρόλο διαδραματίζει η φύση των μαθημάτων, το επίπεδο του μαθήματος και οι ηλικίες των συμμετεχόντων, σε συνάρτηση πάντα με τα οικονομικά δεδομένα (βιωσιμότητα) του Α.Σ. Τέλος, το κόστος συμμετοχής στα προγράμματα του Α.Σ. διαφοροποιείται ανάλογα με τον κάθε δήμο, την οικονομική κατάσταση των δημοτών, αλλά και με το θέμα.

Ανάμεσα στα θετικά στοιχεία της εφαρμογής καταγράφεται η μεγάλη ποικιλία των θεμάτων που προσφέρονται. Επίσης, το κόστος συμμετοχής στο Α.Σ. φαίνεται ότι είναι πολύ χαμηλότερο σε σχέση με άλλους φορείς, ως αποτέλεσμα και της χορηγίας που δίδεται στα Α.Σ. και αυτός είναι ένας από τους σημαντικότερους λόγους για τους οποίους οι συμμετέχοντες επιλέγουν το Α.Σ. Οι συντονιστές έχουν, επίσης, καθοριστικό ρόλο στην ομαλή λειτουργία του Α.Σ. Παράλληλα, οι εκπαιδευτές φαίνεται να διαθέτουν την πείρα και τα προσόντα να διδάξουν το αντικείμενο των μαθημάτων τους. Ανάμεσα στα θετικά στοιχεία του Α.Σ. επισημαίνεται, επίσης, η πολύ καλή συνεργασία μεταξύ των συντονιστών, μεταξύ των συντονιστών και των εκπαιδευτικών, μεταξύ των εκπαιδευτών ίδιων αντικειμένων και μεταξύ των εκπαιδευτών και των συμμετεχόντων.

Η αξιολόγηση κατέδειξε ορισμένα προβλήματα, κυρίως σε σχέση με τους χώρους διεξαγωγής των μαθημάτων του Α.Σ. και την καταλληλότητά τους. Επιπρόσθετα, διαφάνηκε η ανάγκη στενότερης συνεργασίας μεταξύ του Α.Σ. και του πρωινού σχολείου. Ακόμη, μεγάλο ποσοστό συμμετεχόντων εισηγήθηκε την αύξηση του χρόνου των μαθημάτων (ωρών και εβδομάδων διδασκαλίας). Σημειώθηκε, επίσης, έντονη επιθυμία από τους συντονιστές, τους εκπαιδευτές και τους συμμετέχοντες για επέκταση του χρόνου της διεξαγωγής των μαθημάτων και στους καλοκαιρινούς μήνες. Ωστόσο, πρακτικά προβλήματα, όπως η έλλειψη κλιματιστικών, η καθαριότητα των χώρων κ.ο.κ. φαίνεται να τίθενται ως εμπόδιο σε μια τέτοια εξέλιξη. Τέλος, διαπιστώθηκε έλλειψη νομικού πλαισίου, ώστε το Α.Σ. να μπορεί να συμμετέχει σε εκδηλώσεις ή προγράμματα.

Όσον αφορά στα αποτελέσματα του Α.Σ., σύμφωνα με τους εμπλεκόμενους, το Α.Σ. έχει επιτύχει σε μεγάλο βαθμό στην επίτευξη των στόχων του. Έχει συμβάλει στην ενεργοποίηση των πολιτών, έχει δώσει ευκαιρίες σωματικής και πνευματικής άσκησης, έχει συνεισφέρει στη βελτίωση της ποιότητας της ζωής των ανθρώπων, έχει δώσει ευκαιρίες για ανάδειξη και ενίσχυση των ταλέντων των δημοτών. Παράλληλα, φαίνεται ότι έχει συμβάλει σε μεγάλο βαθμό στη βελτίωση τόσο του πολιτιστικού επιπέδου της κοινωνίας μέσω της διοργάνωσης πολιτιστικών εκδηλώσεων, όσο και στην ανάπτυξη του αθλητικού επιπέδου της κοινωνίας με την ενσωμάτωση αθλητικών δραστηριοτήτων στα προγράμματά του. Τέλος, οι συμμετέχοντες συμφωνούν σε μεγάλο βαθμό ότι το Α.Σ. προβάλλει το έργο προσώπων, σωματείων και οργανώσεων και συνεισφέρει στη σύσφιξη των σχέσεων των δημοτών, τόσο ομοεθνών, όσο και δημοτών άλλων εθνικοτήτων.

Η έρευνα έχει καταδείξει ότι σημαντικά κίνητρα για συμμετοχή στα μαθήματα αποτελούν οι ίδιοι οι εκπαιδευτές, το χαμηλό κόστος, η βολική τοποθεσία διεξαγωγής των μαθημάτων, η διοργάνωση εκδηλώσεων, η αναγνώριση από τους συμμετέχοντες της καλής δουλειάς που γίνεται και της προόδου που επιτυγχάνεται και η συνεχής αναβάθμιση και βελτίωση του θεσμού του Α.Σ. Ως βασικό κίνητρο των παιδιών για συμμετοχή στο Α.Σ., μακροπρόθεσμα, αναφέρεται η δημιουργία διαφορετικών επιπέδων στα μαθήματα και η προσφορά προγραμμάτων υψηλής ποιότητας σε συνδυασμό με τις χαμηλές τιμές, την ψυχαγωγία και τη δυνατότητα πιστοποίησης.

4. Συμπεράσματα

Στη βάση των πιο πάνω, η εφαρμογή του θεσμού του Α.Σ. θεωρείται σε γενικές γραμμές επιτυχής. Παράλληλα, μέσα από την αξιολόγηση αναδεικνύονται και σημεία που χρήζουν αλλαγών, σε περίπτωση που συνεχίσει η υποστήριξη του εν λόγω θεσμού. Οι εισηγήσεις για βελτίωση περιλαμβάνουν την εξασφάλιση κατάλληλα εξοπλισμένων χώρων, τη στενότερη συνεργασία με τους συντελεστές του Α.Σ. και του πρωινού σχολείου, την επέκταση της διεξαγωγής των μαθημάτων και τους καλοκαιρινούς μήνες, την ευρύτερη ενημέρωση των δημοτών για τον θεσμό και τη θεσμοθέτηση νομικού πλαισίου για τη λειτουργία του Α.Σ. που θα διευκολύνει τη συμμετοχή σε εκδηλώσεις και προγράμματα.

5. Ερευνητική Ομάδα

Θέκλα Αφαντίτη Λαμπριανού, lambrianou-afantiti.th@cyearn.pi.ac.cy
Αγγελική Κατσιάνη, katsiani.a@cyearn.pi.ac.cy